

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer

2. planperiode 2010-2011

1 Natura 2000-område nr.

109, Ebelø, Havets svlfør og Nørå Strand

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 108 Æbelø, havet syd for og Nærå Strand

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Nordvestenden af Æbelø.

Fotograf: Erik Vinther

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

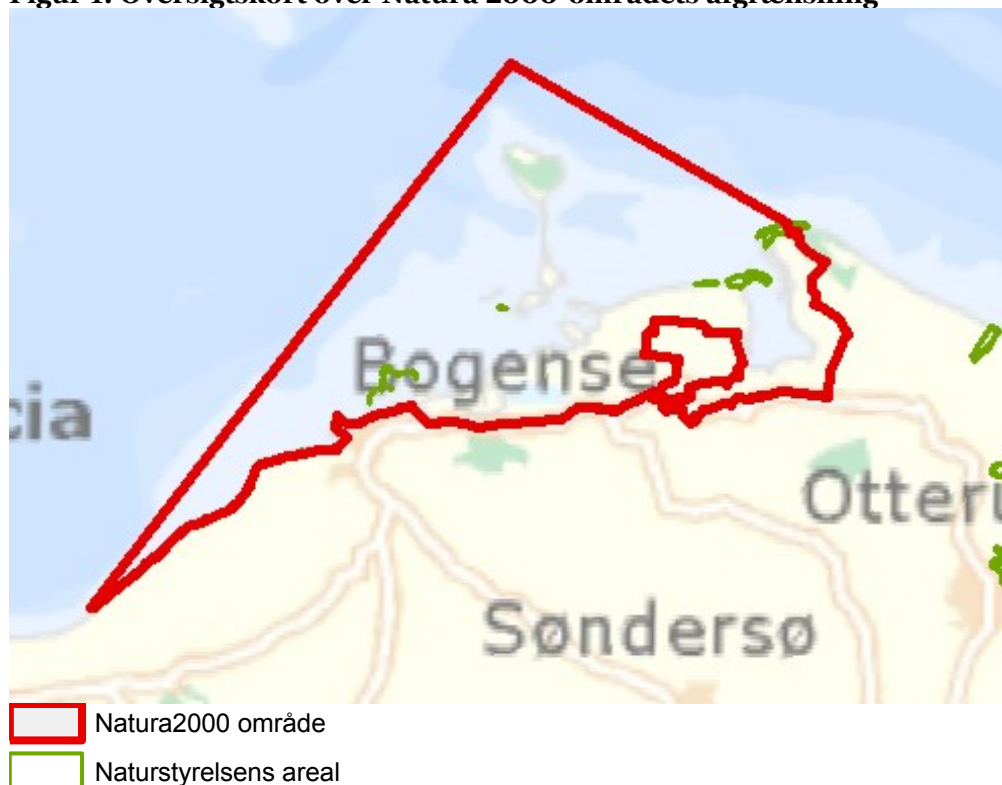
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N108 Æbelø, havet syd for og Næra Strand og vedrører Naturstyrelsens arealer på 73 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende Naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan opdateres Naturplejemarket, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afrapporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura200oplaner2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af Habitatområde H92 og Fuglebeskyttelsesområde F76 og har et areal ca. 13.161 ha.

Havområdet udgøres af vidtstrakte lavvandede sandflader, stenrev, dybe sedimentationsbassiner samt en række strandsøer og kystlaguner, hvoraf den lavvandede Nærå Strand er den største i området. En stor del af de lavvandede flader er blotlagte ved ebbe, og ved havets aflejring dannes der stadig nye øer. På læsiden af øerne dannes krumodder og strandvælde. På lavt vand findes store forekomster af sten, mens stenforekomsterne på dybere vand er blevet reduceret betydeligt som følge af tidligere tiders stenfiskeri. Stenrevene har et rigt plante- og dyreliv. Området er levested for spættet sæl og marsvin.

Området har desuden udbredte strandenge, relativt store forekomster af grågrøn klit samt veludviklede forekomster af skovnaturtyperne bøg på muld og ege-blandskov. Havørn yngler i disse skovområder.

Strandenge, øer og holme er meget vigtige yngleområder for bl.a. klyde, terner og måger, og mosehornugle har tidligere ynglet i området. De udstrakte vadeblader og lavvandede bugter og laguner udgør et af de vigtigste raste- og fourageringsområder for sangsvane og lysbuget knortegås.

Natura 2000-området ligger i Nordfyns og Middelfart kommuner og indenfor Vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Indenfor Natura 2000 området ejer Naturstyrelsen ca. 73 ha, som er områder ved Nørreby Hals og Flyvesandet samt Mågeøerne og nydannede holme og øer i området. Flyvesandet er et af de få steder på Fyn, hvor sand er fløjet fra forstranden og har dannet klitter. Der findes i området naturtyperne forklit, hvid klit og grå/grøn klit. På den modsatte side af indløbet til Nærå Strand ligger Nørreby hals, som især består af strandenge. Nærå Agernæs Vildtreservat i mellem Æbelø og flyvesandet strækker sig over et lavvandet havområde med øer og holme. Store dele af det store flak tørlægges ved lavvande og udgør et af Fyns største vadeområder. Der er adgangsforsbud i fuglenes yngletid på de fleste af de små, ubeboede øer og holme.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
1330	Strandeng	16,9
2130	Grå/grøn klit	8,6
1220	Strandvold med flerårige	0,1
1210	Strandvold med enårige	0,2
2120	Hvid klit	0,7
2110	Forklit	1,1
Hovedtotal		27,6

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Stor vandsalamander
- Sump vindelsnegl

- Spættet sæl
- Sangsvane T (F76)
- Lysbuget knortegås T (F76)
- Havørn TY (F76)
- Rørhøg Y (F76)
- Havterne Y (F76)
- Splitterne Y (F76)
- Klyde Y (F76)
- Mosehornugle Y (F76)
- Dværgterne Y (F76)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 4 plejetiltag hvoraf de 3 er realiserede. Plejetiltagene omfattede græsning og hegning på 13 ha samt færdselsregulering på 6 ha af hensyn til ynglende dværgterne. Bekæmpelse af invasive arter på 1 ha og græsning og hegning på 4 ha er ikke gennemført.

Der er forældede skilte på lokaliteten, som formidler tidligere beskyttelse og vildtreservat og dermed færdselsregulering. En opdateret skiltning, som formidler regulering og beskyttelsesinteresser afventer endelig godkendelse af ny vildtreservatbekendtgørelse for området, som forventes vedtaget i 2016.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	3	Gennemførte indsatser (areal)	19	79 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	2	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	5	21 %

Tabel c: Oversigt over konkrete plejetiltag der ikke er gennemført med begrundelse

Natur type	Naturtype navn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for manglende gennemførelse
1330	Strandeng	Naturtype-bevarende pleje	Græsning og hegning	4	Etablering af hegning og græsning har afventet et LIFE projekt, som forventes gennemført i kommende planperiode. Natura 2000-planens mål forventes opfyldt trods senere implementering af tiltag.

1330	Strandeng	Naturtype- bevarende pleje	Bekæmpelse af invasive arter	1	Bekæmpelse af invasive arter har afventet et LIFE projekt, som forventes gennemført i kommende planperiode. Natura 2000-planens mål forventes opfyldt trods senere implementering af tiltag.
------	-----------	----------------------------------	------------------------------------	---	--

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Generelt er der mange rekreative interesser i området, som skal varetages i samspil med opfyldelsen af Natura 2000-planens mål. Det forventes at skulle ske gennem formidling og møder som inddrager interessenter, som led i det nye LIFE projekt SemiAquaticLIFE. Opfyldelsen af mål for dele af strandengene skal også ske i samarbejde med private lodsejere, hvor ejerforholdene er delte.

Konkrete erfaringer

- Opsætning af spærringer for ikke-lovlig, motoriseret trafik, har virket, og det vurderes at de fysiske påvirkninger ved bålsted og friluftsliv ikke udgør en væsentlig trussel for naturtyperne og karakteristiske arter. I forbindelse med det nye LIFE projekt forventes den planlagte formidlingsindsats at ville påvirke offentlighedens adfærd i positiv retning.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der igangsættes en udvidelse af strandenge og andre kystnaturtyper med henblik på udvidelse og sikring af levesteder for kystfugle ved en kommende havstigning. Projektet skal bidrage til erfaringsindsamling til kommende klimarelaterede naturindsatser.
- Tilstanden af levestederne for klyde, havterne og dværgerterne forbedres, således at hhv. 75 % kortlagte levesteder for klyde og havterne og levestedet for dværgerterne får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne strandvold med flerårige planter og grågrøn klit med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- NaturErhvervstyrelsen udarbejder en strategi for beskyttelse af marsvin i danske farvande.

- Naturstyrelsen vurderer og justerer på baggrund af udarbejdet strategi efter behov vildtreservatet Nærå-Agernæs.
- Naturstyrelsen vil være særlig opmærksom på kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær og ynglefuglene dværgerterne og mosehornugle, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I Naturplejearket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af græsning på strandenge og grå/grøn klit, jf. nedenstående skema.

Der foretages endvidere *enkeltstående* indgreb i form af udskiftning af hegn og andre anlæg nødvendige for afgræsningen.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	16,9
			Naturlig dynamik	0,6
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	0,1
	1220		Naturlig dynamik	0,1
	1210	Strandvold med enårige	Sikring af naturtypen	0,2
			Naturlig dynamik	0,2
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	8,6
			Naturtypebevarende pleje	8,6

	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	1,1
			Naturlig dynamik	1,1
	2120	Hvid klit	Sikring af naturtypen	0,7
	2120		Naturlig dynamik	0,7

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,6
			Græsning	Eksisterende	11,9
				Nyt	4,4
	1220	Strandvold med flerårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,1
	1210	Strandvold med enårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,2
	2130	Grå/grøn klit	Græsning	Nyt	8,6
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	8,6
	2110	Forklit	Andet areal uden drift	Eksisterende	1,1
	2120	Hvid klit	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,7

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "eksisterende" og "nye":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "nye": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel g: Planlagte enkeltstående plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Hegning	Eksisterende	11,9
				Nyt	4,4
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Eksisterende	11,9
				Nyt	4,4
	2130	Grå/grøn klit	Hegning	Nyt	8,6
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Nyt	8,6

I tabel g er der en opdeling i to kategorier "eksisterende" og "nye":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "nye": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f og g.

Af hensyn til arterne klyde, havterne og dværgterne gennemføres specifikke artsplejetiltag. Disse tiltag indeholder blandt andet sikring mod forstyrrende adgang i yngletiden samt mindskning af prædation på en række øer, holme og drej. Tiltagene sikrer også levesteder for spættet sæl og andre ternearter.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne stor vandsalamander, sumpvindelsnegl, sangsvane, lysbuget knortegås, havørn, rørhøg, splitterne og mosehornugle, end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturplejemarket i bilag til driftsplanen.

Tabel h: Mål for arter

Målsatte arter (antal)		
Art	Navn	Målsætning
A132	Klyde	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
A194	Havterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser

Tabel i: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)		
Art	Navn	Indsatstype
A132	Klyde	Færdselsregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
A195	Dværgterne	Færdselsregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
		Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at udviklingen i tilstanden er i fremgang for de dele af naturtyper og arter, der vedrører

Naturstyrelsens arealer, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N 108

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N108 Æbelø, havet syd for og Nærå Strand og vedrører Naturstyrelsens arealer på 73 ha.

Natura 2000-området består af Habitatområde H92 og Fuglebeskyttelsesområde F76 og har et areal ca. 13.161 ha.

Havområdet udgøres af vidtstrakte lavvandede sandflader, stenrev, dybe sedimentationsbassiner samt en række strandsøer og kystlaguner, hvoraf den lavvandede Nærå Strand er den største i området. En stor del af de lavvandede flader er blotlagte ved ebbe, og ved havets aflejringer dannes der stadig nye øer. På læsiden af øerne dannes krumodder og strandvælde. På lavt vand findes store forekomster af sten, mens stenforekomsterne på dybere vand er blevet reduceret betydeligt som følge af tidligere tiders stenfiskeri. Stenrevene har et rigt plante- og dyreliv. Området er levested for spættet sæl og marsvin.

Området har desuden udbredte strandenge, relativt store forekomster af grågrøn klit samt veludviklede forekomster af skovnaturtyperne bøg på muld og ege-blandskov. Havørn yngler i disse skovområder.

Strandenge, øer og holme er meget vigtige yngleområder for bl.a. klyde, terner og måger, og mosehornugle har tidligere ynglet i området. De udstrakte vadeblader og lavvandede bugter og laguner udgør et af de vigtigste raste- og fourageringsområder for sangsvane og lysbuget knortegås.

Natura 2000-området ligger i Nordfyns og Middelfart kommuner og indenfor Vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Indenfor Natura 2000 området ejer Naturstyrelsen ca. 73 ha, som er områder ved Nørreby Hals og Flyvesandet samt Mågeøerne og nydannede holme og øer i området. Flyvesandet er et af de få steder på Fyn, hvor sand fløjet fra forstranden og har dannet klitter. Der findes i området naturtyperne forklit, hvid klit og går/grøn klit. På den modsatte side af indløber til Nørreby Strand ligger Nørreby strand, som især består af strandenge. Nærå Agernæs Vildtreservat i mellem Æbelø og flyvesandet strækker sig over et fladvandet havområde med øer og holme. Store dele af det store flak tørlægges ved lavvande og udgør et af Fyns største vadeområder.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der igangsættes en udvidelse af strandenge og andre kystnaturtyper med henblik på udvidelse og sikring af levesteder for kystfugle ved en kommende havstigning. Projektet skal bidrage til erfaringsindsamling til kommende klimarelaterede naturindsatser.
- Tilstanden af levestederne for klyde, havterne og dværgterne forbedres, således at hhv. 75 % kortlagte levesteder for klyde og havterne og levestedet for dværgterne får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.

- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne strandvold med flerårige planter og grågrøn klit med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- NaturErhvervstyrelsen udarbejder en strategi for beskyttelse af marsvin i danske farvande.
- Naturstyrelsen vurderer og justerer på baggrund af udarbejdet strategi efter behov vildtreservatet Nærå-Agernæs.
- Naturstyrelsen vil være særlig opmærksom på kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær og ynglefuglene dværgterne og mosehornugle, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
1330	Strandeng	16,9
2130	Grå/grøn klit	8,6
1220	Strandvold med flerårige	0,1
1210	Strandvold med enårige	0,2
2120	Hvid klit	0,7
2110	Forklit	1,1
Hovedtotal		27,6

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	16,9
			Naturlig dynamik	0,6
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	0,1
			Naturlig dynamik	0,1
	1210	Strandvold med enårige	Sikring af naturtypen	0,2
			Naturlig dynamik	0,2
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	8,6
			Naturtypebevarende pleje	8,6
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	1,1
			Naturlig dynamik	1,1
	2120	Hvid klit	Sikring af naturtypen	0,7
			Naturlig dynamik	0,7

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag			
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,6	
			Græsning	Eksisterende	11,9	
				Nyt	4,4	
	1220	Strandvold med flerårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,1	
	1210	Strandvold med enårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,2	
	2130	Grå/grøn klit	Græsning	Nyt	8,6	
			Bekæmpelse af invasive arter	Nyt	8,6	
	2110	Forklit	Andet areal uden drift	Eksisterende	1,1	
	2120	Hvid klit	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,7	

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag			
Eksisterende habitatnatur	1330	Strandeng	Hegning	Eksisterende	11,9	
				Nyt	4,4	
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Eksisterende	11,9	
				Nyt	4,4	
	2130	Grå/grøn klit	Hegning	Nyt	8,6	
			Andre anlæg vedr. græsning - ikke hegn	Nyt	8,6	

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "eksisterende" og "nye":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "nye": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for klyde, havterne og dværgerterne, blandt andet sikring mod forstyrrende adgang i yngletiden samt mindskning af prædation på en række øer, holme og drej. Tiltagene sikrer også levesteder for spættet sæl og andre ternearter.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arterne stor vandsalamander, sump vindelsnegl, sangsvane, lysbuget knortegås, havørn, rørhøg, splitterne og mosehornugle, end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Tabel VII: Mål for arter

Målsatte arter (antal)		
Art	Navn	Målsætning
A132	Klyde	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
A194	Havterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
A195	Dværgterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser

Tabel VIII: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)		
Art	Navn	Indsatstype
A132	Klyde	Færdelsesregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
A194	Havterne	Færdelsesregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
A195	Dværgterne	Færdelsesregulering ved skiltning
		Begrænsning af prædation
		Slåning - dvs. uden fjernelse af det afslåede

I tabel VI er der en opdeling i to kategorier "eksisterende" og "nye":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "nye": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at udviklingen i tilstanden er i fremgang for de dele af naturtyper og arter, der vedrører Naturstyrelsens arealer, således at der på sigt opnås tilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk